

El llegat de la guerra: interrogants i oportunitats

Xavier Vives

Economista, professor d'Iese

Mentre se'ns acaben les paraules per descriure la barbàrie perpetrada per Putin a Ucraïna, les repercussions negatives en l'economia i la societat europees són evidents: fre a la recuperació de la crisi del covid-19, repunt de preus de l'energia, augment de la inflació, disrupcions continuades en les cadenes de producció... Aquesta crisi s'acumula a les conseqüències de la crisi financera global de 2007-2009, a la posterior crisi del deute sobirà a Europa i a la crisi de la pandèmia. El problema és que encara no ens havíem recuperat d'aquestes dificultats i empobriment que van afectar de manera important els segments més desfavorits de la població, així com regions vulnerables.

Dos dels llegats de la guerra seran un decreixement del comerç internacional i un augment del pressupost dedicat a defensa. El primer perquè es prioritzarà la seguretat del subministrament de béns i tendrem a solucions amb un grau d'autarquia més gran malgrat que representi menys eficiència econòmica. El segon limitarà els recursos per a l'estat del benestar en un context de menys creixement econòmic.

La crisi obre interrogants però també oportunitats de millora institucional i social. Un primer interrogant és si afavorirà o disminuirà l'auge global del populisme. Si bé és veritat que les amistats de Trump o Le Pen amb Putin, o els dubtes d'alguns sectors d'esquerra sobre l'ajuda a Ucraïna, queden al descobert, l'admiració per "l'home fort" del Kremlin persisteix i torna a trobar aliats en els que enyoren la Unió Soviètica com a contrapès de l'imperialisme dels EUA i els seus aliats.

S'està configurant un sector de països "no alineats", com el Brasil o l'Índia, que no volen jugar en el camp de les democràcies liberals. Les recents i sorprenents declaracions del ressuscitat políticament Lula da Silva al Brasil dient que la guerra d'Ucraïna és tant culpa del "bon còmic" Zelenski, dels EUA i de la Unió Europea (UE) com de Putin, en són una mostra. És, en el millor dels casos, l'equi-

distància entre l'agressor i l'agredit.

Un segon interrogant és si afavorirà o no la transició energètica cap a una economia verda. La UE estima que assegurar la independència energètica de Rússia costarà prop de 200.000 milions d'euros en cinc anys. Si bé a curt termini, sobretot si hi ha interrupció del subministrament de gas rus a Europa, augmentarà l'ús de combustibles fòssils com el carbó i el petroli, a mitjà i llarg termini accelerarà el desenvolupament de les energies renovables que proporcionen més autonomia. Ara bé, caldrà tenir en compte també que depenem de l'exterior per bona part dels metalls i primeres matèries necessàries en la fabricació de bateries, panells solars i aerogeneradors.

Una tercera constatació és que la guerra ha tornat a la vida l'Aliança Atlàntica, amb Finlàndia decidida a incorporar-s'hi i Suècia accelerant el debat sobre la integració. Les democràcies liberals han de decidir, però, la seva estratègia en un món hostil on la majoria de la població mundial les veu amb més recel que admiració. Un front de les democràcies contra les autocràcies corre el risc de no tenir suport suficient donada la desigualtat demogràfica entre els dos bàndols, amb la Xina al capdavant del segon. Potser seria més realista establir un front entre els països que creuen en unes regles internacionals i els que prefereixen, com la Rússia de Putin, la pura llei de la selva, on l'únic que compta és la força. Aquí la Xina podria ser una aliada interessada, malgrat l'objectiu d'annexionar Taiwan en el futur.

En quart lloc, la guerra ha enfortit la unitat de propòsit de la UE, que finalment avança en matèria de política energètica, d'entrada per lliurar-se de la dependència de Rússia però també coordinant polítiques de compra de gas líquid i completant interconnexions com el gasoducte Midcat. El cas d'Hongria, amb la seva oposició a l'embargament del petroli rus, posa de manifest la necessitat de superar la política d'unanimitat en la presa de decisions europees. També avança en defensa amb l'evidència que la UE no pot dependre completament dels EUA. Què faria Trump, hipotètic president el 2025, si Rússia ataqués les repúbliques bàltiques? I no menys important, queda pendent definir una política d'immigració i refugi comunitari.

Finalment, cal considerar que Espanya, a l'estar lluny del conflicte i no tenir dependència rellevant del gas rus, i comptant amb plantes regasificadores per processar el gas natural líquid (amb la del port de Barcelona al capdavant), i amb la connexió per gasoducte amb el nord d'Àfrica, està en bona posició per jugar un paper rellevant en la reordenació del mapa energètic europeu. Això sí, sempre que es reconduixin les relacions amb Algèria.

“**Les democràcies liberals han de decidir la seva estratègia en un món hostil on la majoria de la població mundial les veu amb més recel que admiració**”